

FEDERALİZM VE AVRUPA BİRLİĞİ (AB) BÖLGESEL POLİTİKASI BELÇİKA'DA ETNİK MİLLİYETÇİLİĞİ NASIL ETKİLEDİ?

HOW DID FEDERALISM AND THE EUROPEAN UNION (EU) REGIONAL POLICY AFFECT ETHNIC NATIONALISM IN BELGIUM?

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ATATORUN¹

Ebru Derya KAYMAZ²

ÖZ

Bu makale, Belçika'da etnik milliyetçiliği ifade eden, tarihsel olarak var olan Flaman-Valon ayrışmasını, Belçika'nın AB bütünlüşmesi ile bir arada gelişen federal devlet yapılanmasına geçişi ve AB Bölgesel politikası uygulaması çerçevesinde ele almayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, Belçika federalizminin ve AB Bölgesel Politikasının bu etnik ayrışmada oynadığı roller değerlendirilecektir. Flaman-Valon ayrışmasının resmi olarak tanınmasını gösteren federalizme geçiş, Belçika'nın 1970 yılından 2011'e kadar yapılan devlet reformlarını kapsamaktadır. Bu reformlar neticesinde Belçika, Flaman ve Valon topluluklarının dilsel, etnik ve siyasi haklarını tanımış ve bölgelerine geniş özerklikler vermiştir. Çeşitli yapısal fonlar ve finansal yardımlardan oluşan AB Bölgesel Politikası ise, ayrışmakta olan Flaman ve Valon bölgelerinin aralarındaki sosyoekonomik gelişmişlik farklarının azaltılması amacıyla uygulanmıştır. Çalışmada öncelikle Flaman ve Valon toplumları arasındaki ilişkiler tarihi serencamında verilecek, sonra Belçika'nın federal devlet yapılanmasına geçiş süreci açıklanmış, daha sonrasında AB Bölgesel Politikası ve Belçika uygulaması ele alınmıştır. Sonuç kısmında ise, Flaman-Valon ayrışması ve etnik milliyetçiliği üzerinde Belçika federalizmi ve AB Bölgesel Politikası uygulamalarının etkileri tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği (AB) Bölgesel Politikası, Belçika, Etnik Milliyetçilik, Federalizm, Flaman-Valon Çatışması.

JEL Sınıflandırma Kodları: F50, H77, R58.

ABSTRACT

The study aims to deal with historically existing Flemish-Walloon divide which is the expression of ethnic nationalism in Belgium, within the scope of Belgium's transition to federal state system co-processing with its EU integration and EU Regional Policy implementation. In this sense, the roles of federalism and EU Regional Policy in Belgium playing in this ethnic divide are interpreted. Transition to federalism, showing the official recognition of the Flemish-Walloon divide, covers all the state reforms from 1970 to 2011. In consequence of those reforms, Belgium recognised lingual, ethnic and political rights of the Flemish and Walloon communities and granted extensive autonomies to their regions. The EU Regional Policy, consisting of several structural funds and financial aids, were implemented for the objective of lessening of socioeconomic development differences between the Flemish and Walloon regions. In the study, first of all, the relations between the Flemish and Walloon communities are given in its historical adventure. Then, Belgium's transition to federal state structure is clarified and the implementation of the EU Regional Policy in Belgium is addressed. In the conclusion part, the effects of federalism and the implementation of the EU Regional Policy in Belgium on the Flemish-Walloon divide and ethnic nationalism are discussed.

Keywords: European Union (EU) Regional Policy, Belgium, Ethnic Nationalism, Federalism, the Flemish-Walloon Conflict.

JEL Classification Codes: F50, H77, R58.

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, matatorun@gmail.com

² Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Çalışmaları Ana Bilim Dalı, d.kaymaz9610@gmail.com

EXTENDED SUMMARY

Purpose and Scope:

Belgium was established in 1830 and almost since then it has been afflicted with political polarisations. Especially from the second half of 20th century, it gradually turned out to be a country characterized by political crises and instabilities. What lies at the root of the political problems in Belgium is lack of national belonging between two major ethnic groups of Flemings and Walloons. The Flemings and the Walloons have been in ethnic and political conflict based on ethnic nationalism which shows itself continuously demanded cultural, administrative and political rights. Along with granting of cultural rights, Belgium had performed administrative and political reforms in years ended in federal state system in 1993. Thanks to federalism, the Flemings and the Walloons had their own autonomous regions. All those reforms were in line with the European Union (EU) policies on rights, decentralisation, subsidiarity and regionalisation. In this regard, implementation of the EU Regional Policy which was designed for lessening regional socioeconomic disparities, has had great influence on the conflict between the Flemish and the Walloon regions. Because, implementation of the EU Regional Policy was not so effective to lessen the disparities, which means economic advantage and domination of the Flemings over the Walloons endured. Therefore, it can be thought that both reforms for federalism and the EU Regional Policy implementations have influence on ethnic nationalism in Belgium. This study aims to deal with historically existing the Flemish-Walloon divide which is the expression of ethnic nationalism in Belgium, within the scope of Belgium's transition to federal state system co-processing with its EU integration and EU Regional Policy implementation. In this sense, the roles of federalism and EU Regional Policy in Belgium playing in this ethnic divide are interpreted.

Design/methodology/approach:

First of all, in order to be able to clarify the background of the issue, historical adventure of the relations between the Flemish and the Walloon communities are given. By this approach, factors behind the ethnic conflict between those groups can be grasped. Secondly, as Belgium experienced regionalisation and federalisation processes, this study employs the concept of "federalism", which denotes organisational principle of a political system accentuating geographical power-sharing. To put it another way, federalism means a state structuring that governmental decisions and functions are divided between central and regional governments. This paper discusses the state reforms of Belgium in the context of federalism. Thirdly, the EU Regional Policy and its implementation in Belgium are scrutinized. Because, the EU Regional Policy designed to lessen socio-economic disparities between regions, it has a direct influence on regions and ethnic communities of Belgium. In this way, the influences of Belgian federalisation process and the EU Regional Policy on the Flemish and the Walloon ethnic conflict are explored in this study. Research and policy papers along with other written texts and news are utilized to reach the aim of the study.

Findings:

Belgium has been a stage for political conflicts between the Flemings and the Walloons since its foundation, which was in fact caused by ethnic linguistic and cultural right demands of the Flemings. Belgian state reforms, which were anticipated to appease ethnic demands, encouraged the ethnic strife on the contrary. Ethnic right demands hinge upon ethnic nationalism. In addition, after the World War II, economic development of the Flemish region outpaced the Walloon region which had been superior economically before. Economic development of the Flemings did not stop the wind of the Flemish nationalism, even light the fire of the Walloon nationalism. Belgian state reforms performed for federalism concurrently ensured regionalisation of the two major ethnic communities. Homogenously formed regions in Belgium gave rise to stronger ethnic nationalism. Also, EU Regional Policy implementations in Belgium supercharged the Flemish and the Walloon regions and their communities in respect of political, administrative and economic power. However, it is understood that the Flemings benefited from the funds and financial aids of the EU Regional Policy much more than the Walloons. Thus, the most outstanding finding of this study is that both federalism and the EU Regional Policy implementations, could not mitigate the ethnic nationalism in Belgium, but exacerbated it.

Conclusion and Discussion:

The federal state system, which recognized homogeneous powerful regions of the Flemings and the Walloons, and the EU Regional Policy implementations turned out to be the fields of conflict between the two ethnic groups. Even governments cannot be formed or long-lived due to the opposition and the conflict between the Flemings and the Walloons. The most salient deficiency in Belgium federalism is national loyalty. Ethnic communities have their own regions and they mostly show their loyalty to their ethnicity, communities and regional governments and institutions. So, it can be said that ethnic nationalism paralyzes the Belgian political life and the system. Even though they were expected to be a solution at least to some extent, neither the federal state system nor the implementations of the EU Regional Policy could provide a remedy for ethnic nationalism in Belgium.

1. GİRİŞ

Belçika, geçmişte Avrupa Birliği'nin (AB) temellerini atan anlaşmalarda kurucu bir role sahip olmuş ve bugün de AB'nin en önemli kurumlarına başkentinde ev sahipliği yapan önemli bir ülkedir. Dolayısıyla, tarihi olarak diğer kurucu ülkeler gibi AB siyasetinin merkezindeki ülkelerden birisi olan Belçika, aynı zamanda AB bütünleşme politikalarının en önde gelen uygulayıcı ve destekçilerinden birisi olagelmıştır. Belçika, AB'nin bütünleşmesine yönelik büyük katkı ve desteğinin yanı sıra, tarihi boyunca kendi iç bütünleşmesini sağlamak üzere sürekli çaba gösteren bir ülke olmuştur. Çünkü ülke, kökleri maziye dayanan kültür ve dil temelli bölgeler arası anlaşmazlık ve çatışmalardan mustarıptır.

Neredeyse 1830 yılında bağımsız bir devlet olarak kuruluşundan bu yana siyasi bölünmelerin görüldüğü Belçika, özellikle 20. Yüzyıl'ın ikinci yarısından itibaren giderek siyasi krizler ve istikrarsızlıklarla karakterize bir ülkeye dönüşmüştür. Son yıllarda siyasi anlaşmazlıklardan dolayı hükümet kurmanın dahi ciddi bir sorun haline geldiği Belçika'da, siyasi kutuplaşma ülkenin birliğini ve toprak bütünlüğünü tehlikeye atacak düzeye ulaşmıştır (Bakınız: Witte vd., 2009; Deschouwer, 2012; Hooghe, 2004; Canyurt, 2020; Diab, 2020). Siyasi ve toplumsal sorunların ve istikrarsızlıkların zaman zaman sosyo-ekonomik nedenlere bağlı olduğu yorumları yapılsa da, kültür ve dil odaklı daha temel bir ayrışmanın ülkeyi etkisi altına aldığı bir gerçektir. Etnik nitelik taşıyan bu ayrışma ve çatışmanın tarafları ise, kendi bölgelerine ve bu bölgelerde ağırlıklı olarak homojen bir dil kullanımına sahip olan Flaman ve Valon toplumlarıdır (Zolberg, 1974, s. 182). Dolayısıyla söz konusu toplumsal ayrışma aynı zamanda bir bölgesel ayrışma anlamına da gelmektedir.

O halde burada akla gelen soru şu olmaktadır: Gelecekte ülkenin anayasasını ve yönetimini dönüştürecek derin görüş ayrılıklarına rağmen söz konusu iki toplumu bir araya getiren ve Belçika devletini kurduran neydi? Bu sorunun cevabı Napolyon sonrası dönemde 1815 Viyana Kongresi'nde kurulması kararlaştırılan "Hollanda Birleşik Krallığı"na karşı ayrılıkçı düşmanlık ve "Belçika" isminde ayrı bir devletin Hollanda'dan ayrılarak kurulmasının Avrupa'nın büyük güçleri tarafından desteklenmesi olarak açıklanmaktadır. Hollanda'ya karşı oluşan ayrılıkçı hareketlerin temelinde ise iki önemli neden yatmaktadır. Birincisi, ülkenin kuzeyinde çoğunluk olan Protestan nüfustan dolayı Hollanda'nın Protestan olarak tanımlanmış olması ve bunun, ülkenin güneyinde azınlık kalan Katolik nüfusu harekete geçirmesidir. Ayrıca Katolik Kilisesi'nin, Hollanda'nın Katolik ve Protestan toplumlarının birbirine yabancılaşmasında etkili olduğu da söylenmektedir. İkincisi ise, Hollanda dili Felemenkçenin Protestanlığın da etkisiyle standartlaşması, fakat ülkenin güneyinde, özellikle de Brüksel, Antwerp ve Ghent gibi büyük şehirlerde siyasi ve ekonomik gücü elinde tutan elitlerin Fransızca'yı kullanmaları ayrılıkçı düşüncenin güçlenmesinde rol oynamıştır (Bayenet ve Bryucker, 2007, s. 169; Deschouwer, 2012, s. 19-21). Felemenkçe konuşan Flamanların nüfus fazlalığına rağmen, Fransızca konuşan (Frankofon) Valon bölgesinin siyasi hakimiyeti ve üstünlüğünün kaynağı o dönemde sahip olduğu ekonomik güçtür. Sahip olduğu kömür madenleri demir ve çelik sektörlerini geliştirmiş ve bölgeyi ekonomik refaha kavuşturmuştur. Kuruluş döneminde Valonların sahip olduğu ekonomik ve siyasi hakimiyetten dolayı, Belçika'nın resmi dili sadece Fransızca'yı. Fakat özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında Valon bölgesindeki ağır sanayi kaynaklı ekonomik gücün zayıflaması ve sanayileşmenin kuzeydeki Flaman bölgesinde hız kazanması neticesinde Flaman bölgesi ekonomik gelişmişlik bakımından Valon bölgesini yakalamış ve daha sonrasında da geçmiştir. Buna ek olarak, oy kullanma haklarının genişletilmesi de siyasi gücün nüfusu fazla olan Flamanlara doğru geçmesine neden olmuştur (Cullen, 1990, s. 350-351). Doğal olarak, bundan sonraki süreçte başta dil ile ilgili hak talepleri olmak üzere, Flamanların özerklik talepleri giderek artmıştır.

Anlaşıyor ki, Flaman ve Valon bölgeleri arasında önce ekonomik ve ardından siyasi güç dengesindeki değişimler etnik milliyetçi taleplerin artmasına neden olarak Flaman ve Valon toplumlarını karşı karşıya getirmiştir. Belçika'yı oluşturan bu iki büyük toplumun ve bölgenin ayrışması uzun zamandır ülke siyasetinin içinde bulunduğu keskin bölünmeler ve istikrarsızlıkta açıkça gözlenmektedir. Bu bağlamda, ülkede kurulabilen hükümetleri ortalama ömürleri 1965 ve 1991 yılları arasında bir yıldan daha azdır. 1991'den 2007 yılına kadar geçen sürede hükümetler görev sürelerinin sonuna kadar kalabilmişlerdir. Fakat 2004'te Flaman Hristiyan Demokrat Partisinin bağımsızlık yanlısı, aşırı sağcı Yeni Flaman İttifakı (N-VA) ile ittifak yapması, sonraki süreçte Yeni Flaman İttifakı'nın seçimlerde daha da güçlenmesinin önünü açmıştır. Böylece Valon bölgesinin hakim partisi Sosyalist Parti ile karşı karşıya gelen Yeni Flaman İttifakı hükümet kurma çalışmalarında dışarıda bırakılmış ve gerginlikler yeniden artarak Belçika tekrar siyasi istikrarsızlığa sürüklenmiştir (Deschouwer, 2012; Deschouwer ve Reuchamps, 2013, s. 261-262). Derin siyasi ve ideolojik bölünmüşlük ve hiçbir partinin tek başına parlamento çoğunluğunu elde edememesinden dolayı, neredeyse iki yıla yakın bir süre resmi olarak hükümetin

kurulamadığı Belçika’da en son hükümet –her ne kadar kırılğan da olsa– 2020 yılında aşırı sağ fraksiyonu dışarıda bırakarak liberal, sosyalist, merkez ve yeşil fraksiyonları temsil eden yedi parti tarafından kurulabilmiştir (Apuzzo ve Pronczuk, 2020).

Aslında üniter bir devlet olarak kurulan Belçika, Flaman ve Valon toplumlarının üniter bir yapı içinde birlikte yaşamalarının mümkün olmadığı kanaatiyle 1963 yılında anayasanın gözden geçirilmesini de içeren siyasal uzlaşma arayışlarına başlamıştır (Ürkmez, 2013, s. 147). Ülke, Flaman ve Valon anlaşmazlığını ve siyasi çatışmayı çözüme kavuşturmak için 1970 yılından başlayarak dönem dönem çeşitli anayasal reformlar gerçekleştirerek federalleşme sürecini yaşamıştır. Nihayetinde 1993’te açıkça Belçika’nın toplumlardan ve bölgelerden oluşan bir federal devlet olduğunu ifade eden madde birinci madde olarak anayasaya eklenmiştir (Bayenet ve Bryucker, 2007, s. 169). Belçika’yı federalizme götüren anayasal reform sürecinde kültürel ve siyasi özerkliklerin yanında bölgelere geniş mali özerlikler de verilmiştir (Bakınız: Swenden vd., 2006).

Belçika’nın AB’ye entegrasyon süreci ile federal yönetime evrilme süreci birlikte ve uyumlu ilerlemiştir. 1950’li yıllardan başlayarak Belçika’yı yöneten siyasi elitler ulusal egemenliği değil, ulus-üstü bir yapının kurulmasını ve geliştirilmesini önclemiştir. Bu doğrultuda, merkezi/federal hükümetin yetkilerini Avrupa Topluluğu’na devretmesinde oldukça istekli davranmıştır. Maastricht Antlaşması’ndan sonra Belçika’nın federal yapılanması tamamlanmış, bölgeler ve topluluklar Avrupa Birliği’nin (o dönem Avrupa Topluluğu) karar alma mekanizmalarına dahil olmuşlar ve siyasi katılımları ve etkileri artmıştır. Maastricht Antlaşması ile, bölge ve yerel yönetimlere verilen yetkilerin genişletilmesini ifade eden “yerindenlik ilkesi” (“subsidiarity”) kabul edilmiştir. Belçika’daki federal birimler olan bölge yönetimleri ve topluluklar bu ilkenin uygulanmasını memnuniyetle karşılamıştır. Bu bölgesel birimler AB nezdinde temsile de kavuşmuşlardır. Böylece, ulus-üstü bir yapıya ait olmanın gereği olarak Belçika, AB seviyesinde bölgelerin ve toplulukların varlık göstermelerini ve yetkinliklerini sağlayacak anayasal reformlar gerçekleştirmiştir (Franck vd., 2003). Ayrıca, AB’nin bölgelere yaklaşımının sosyo-ekonomik boyutunu gösteren başka bir politika alanı da AB Bölgesel Politikasıdır. AB’nin bölgeler arası ekonomik kalkınmışlık farklarını azaltmak veya ortadan kaldırmak için tasarladığı ve bölgelere geniş ekonomik ve yönetsel yetkiler veren Bölgesel Politikası çerçevesinde Belçika’nın bölgeleri kalkınma ve sosyal fonlardan yararlanmışlardır. Flaman bölgesinin II. Dünya Savaşı’ndan sonra sanayileşerek ve kalkınarak Valon bölgesini sosyoekonomik açıdan geçmesinin etnik milliyetçiliği yatıştırmamış olması, AB Bölgesel Politikası çerçevesinde yapılan AB yardımlarının bölgesel etkilerinin, Flaman ve Valon ayrışması bağlamında ele alınmasını gerektirmektedir.

Bu makale, Belçika’da etnik milliyetçiliği ifade eden, tarihsel olarak var olan Flaman-Valon ayrışmasını, Belçika’nın AB bütünleşmesi ile bir arada gelişen federal devlet yapılanmasına geçişi ve AB Bölgesel Politikası uygulaması çerçevesinde ele almayı amaçlamıştır. Bu bağlamda, Belçika federalizminin ve AB Bölgesel Politikasının bu etnik ayrışmada oynadığı roller değerlendirilmiştir. Çalışmada öncelikle Flaman ve Valon toplumları arasındaki ilişkiler tarihi serencamında verilmiş, sonra Belçika’nın federal devlet yapılanmasına geçiş süreci açıklanarak, daha sonrasında AB Bölgesel Politikası ve Belçika uygulaması ele alınmıştır. Sonuç kısmında ise, Flaman-Valon ayrışması ve etnik milliyetçiliği üzerinde Belçika federalizmi ve AB Bölgesel Politikası uygulamalarının etkileri tartışılmıştır.

2. UZLAŞMADAN ÇATIŞMAYA: FLAMAN VE VALON TOPLULUKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Uzun yıllar aynı topraklarda ikamet ederek dil ve kültür değerleri oluşan Valon ve Flaman toplulukları, 1793-1814 yılları arasında Fransız hakimiyeti altında yaşamıştır. Fransız İmparatorluğu Dönemi, geçmişten günümüze Valon ve Flaman toplulukları arasında yaşanan dil sorununun başlangıcını teşkil etmektedir. Bu dönemde Fransızcanın devletin resmi dili olarak kabul edilmesi, Felemenkenin kamusal alanda yasaklanması ve Fransız kültürünün her iki topluluğa empoze edilmeye çalışılması, kültürel yakınlıktan dolayı Valon halk için birleştirici bir unsur olsa da, Flaman halkın milliyetçilik duygularını geliştiren bir unsur olmuştur. Siyasi, askeri, ekonomik ve sosyal alanlarda Fransızca zorunlu ve hakim dil haline getirilmiş olsa da, Flaman halk istenilenin aksine dilini ve kültürünü korumayı başarmıştır (Karaer, 2011, s. 9-10). Fransız ilhakı yıllarında Flaman ve Valon halkın yaşadıkları bölgede Fransızcanın yaygınlaştırılması yönünde yürütülen politikalar hakimdir (Bilgin, 2012, s. 7). İşte, bu dönemde ekonomik, siyasi ve kültürel alanda yaşanan “Fransızlaştırma” politikaları, Flamanların sonraki dönemlerde savundukları dilsel sınırların temeli ve haklı gerekçesi olarak gösterilmiştir.

1814 yılında Napolyon Bonapart’ın (I. Napolyon) Fransa’da egemenliğini kaybetmesi üzerine 1815’te düzenlenen Viyana Kongresi ile Flaman ve Valon halkın yaşadıkları bölge Hollanda Krallığı’nın hakimiyeti altına girmiştir.

Nitekim bu topraklar, Hollanda Kralı I. Willem tarafından otoriter bir rejimle yönetilmeye başlanmıştır (Blaise, 2015, s. 6). Fakat dini düzeyde Valonlar ve Flamanlarda ağırlıklı olarak Katolik inancının hâkim olması ve Hollanda'da Protestan inancına sahip toplumun bulunması o dönemde I. Willem rejimi tarafından düzenlenmesi gereken hassas bir konu olmuştur. I. Willem Protestanlıkla birleşen bir ulus bilinci yaratmayı hedeflese de bu isteği Katolik Kilisesi tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Birleşmenin anayasal dayanaklarının oluşturulduğu Temel Kanun taslağının ilan edilmesi üzerine, tüm toplumların dini hoşgörü özgürlüğüne dair maddede Katolik kimliğinin anayasada tanınmaması üzerine anayasa, ruhbanlar tarafından reddedilmiştir. Nitekim yine de anayasa Flaman Parlamentosu'nun oyları ile yürürlüğe konmuştur. Willem'in laikliğe dayalı siyasal sistem geliştirmesi, kilisenin her alanda denetlenmesi gerektiği kararı Flaman ve Valon halkın Katolik ruhbanları tarafından büyük tepkilere yol açan ikinci bir konu olmuştur (Chappin, 1984, aktaran Bilgin, 2012, s. 8). Bununla birlikte Flaman ve Valon nüfusunun (3,5 milyon) Hollanda nüfusundan (2,5 milyon) fazla olmasına rağmen Parlamento'da eşit temsil haklarının olması var olan anlaşmazlıkları şiddetlendiren konulardan bir diğeri olmuştur. Nüfus olarak Hollandalılardan fazla olan Flaman ve Valon halk, siyasal alanda, bürokraside ve orduda geri plana atılmıştır. Parlamento'nun I. Willem'in emri altında çalışması ve ülkede herkesin krala karşı sorumlu olması, muhaliflerin dinlenmemesine ve ceza almasına yol açmıştır (Bilgin, 2012, s. 8-9).

Ulusal kimliğin sağlamlaştırılması adına I. Willem tarafından Felemenkenin resmi dil olarak belirlenmesi Felemenke bilmeyen Valonların bürokrasi dahil her alanda dışlanmasına sebep olmuştur (Karaer, 2011, s. 11). 1827-1828 yılları arasında Katolikler ve liberaller, Hollanda'nın güneyinde Belçikalıların siyasal hakları için birleşerek *Unioniste* adı verilen ve Belçikalıların özgürlüklerini kapsayan sendika paktını imzalamışlardır (Blaise, 2015, s. 6). Bu birleşme hareketi ilk dönemlerde kralın ülkede birtakım reformlar yapmasını sağlasa da Belçikalıların siyasal sistemde değişiklik yapılması taleplerini karşılamamıştır. O dönemde Belçikalılarda ulus bilinci olmamasına rağmen Felemenk yönetimin Belçikalıları dışlayan politikaları Belçikalılarda ulus bilinci olmasına yol açmıştır (Bilgin, 2012, s. 11). İlk başlarda reform talepleri için oluşturulan sendika paktı, daha sonra Belçika'nın Hollanda'dan ayrılmasına neden olacak bir bağımsızlık hareketinin başlangıcı olmuştur. Hollanda Krallığı'nın güneyinde bulunan halk bağımsızlıktan yana olmasa da sendika hareketinin başlattığı şiddetli Belçika Devrimi güney sınırlarını kuzeyden ayırmıştır (Blaise, 2015, s. 6). Böylece, aralarında anlaşmazlıklar olsa da, Katolik Kilisesi'nin de etkisiyle (Deschouwer, 2012, s. 20) Flaman ve Valon toplumları I. Willem rejimine karşı birleşerek Belçika Devrimi'ni gerçekleştirmiş ve 1830'da Hollanda'dan ayrılarak bağımsız bir devlet kurmayı başarmıştır.

Katolikliğin birleştirici gücüyle üniter bir devlet olarak ortaya çıkan Belçika'nın kimlik öğelerinden birisi açıkça Katoliklik iken; ikincisi dildir. Fakat dil konusu din konusu kadar açık ve net değildir. Zira, ülkenin Flaman ve Valon halkları Felemenke ve Fransızca olmak üzere farklı dilleri konuşmaktaydılar (Deschouwer, 2012, s. 20-21). Fakat Belçika'nın kuruluşunda tek resmi dil Fransızca kabul edilmişti (Cullen, 1990, s. 350) ve 1830 anayasası, merkezi hükümete geniş yetkiler vermekle birlikte, bölgeleri ve toplulukları da tanııyordu (Fitzmaurice, 1996). Hem kamu yönetiminin merkez yetçi anlayışla tesis edilmiş olması, hem de resmi dilin sadece Fransızca olması, ülke üzerinde Fransız etkisinin varlığını gösteriyordu. Söz konusu etkinin altında yatan asıl neden ise, Fransızcanın o dönemde modern felsefe ve edebiyatın dili olması yanında, siyasi, diplomatik ve ekonomik gücü elinde bulunduran elitler arasında kullanılan standart bir dil olarak oturmuş olmasıydı (Deschouwer, 2012, s. 20-21).

Valon bölgesinin 19. Yüzyılda önemli ekonomik değere sahip kömür yataklarına sahip olması ve bunun da bölgede demir ve çelik sektörünün gelişimini beraberinde getirmesi, ekonomik gücün Fransızca konuşan Valon bölgesinde yoğunlaşmasını sağlamıştır. Belçika içinde Flaman toplum her ne kadar çoğunluk olsa da, ekonomik gücün Valonlarda olması, onlara siyasi gücü de getirmiştir. Valonların siyasi gücü ellerinde bulundurması ise, Fransız dili ve kültürünün Belçika'da hakim olması anlamına gelmektedir. Flamanlar şüphesiz tekçi-dilsel ve etnik resmi anlayıştan rahatsızdılar ve dilsel haklarının tanınması için sürekli siyasi taleplerde bulunuyorlardı (Cullen, 1990, s. 350). Belçika'da tek resmi dil olan Fransızca'nın adeta bir "üst" sınıfı temsil eden dil olarak görülmesi ve bu dilin sadece Valonlar tarafından benimsenmesi, elbette ki –çok daha az nüfusa sahip Alman azınlığı saymazsak– ağırlıklı olarak ikili bir etnik-dilsel yapıya sahip olan ülke için sürdürülemez bir anlayıştı. Çünkü, bu durum ülkenin Flaman ve Valon toplumlarından oluştuğu gerçeğiyle uyumsuzdu. Nitekim, söz konusu tekçi resmi etnik-dilsel yaklaşım iki toplum arasında ve ülke içi siyasette gerginlikleri beraberinde getirmiş ve nihayetinde ülkenin üniter yapısının bozulmasının önünü açmıştır.

Flaman toplumunun dilsel haklarına dair baskı ve mücadelelerinin çeşitli iyileştirmeleri sağlayabildiğini söylemek mümkündür. Bunlar arasında, Felemenkçe'nin ceza mahkemelerinde 1870'lerde kabul edilmeye başlanması, 1883 yılında Flaman ikinci derece okullarında öğretiminin yasallaşması ve 1898'de kanunların hem Fransızca hem de Felemenkçe basılmaya başlanması sayılabilir. Ayrıca, I. Dünya Savaşı sırasındaki Alman işgali yıllarında Almanların Flaman taleplerine ve özerkliğine destek vererek bir Flaman Konseyi'nin ve Flaman Üniversitesi'nin kuruluşunu sağlamalarından da bahsetmek gerekir. 1930'larda Ghent Üniversitesi'nin Felemenkçe kullanan bir üniversite haline dönüşmesi ve Flamanlar arasında resmi işlemlerde Felemenkçenin tek ve zorunlu kullanımının kabul edilmesi yaşanmıştır (Cullen, 1990, s. 350). Özellikle 1932 yılında çıkarılan, yönetim birimlerinde ve onların kamusal ilişkilerinde dil kullanımını düzenleyen temel kanun sayesinde resmi olarak her birinin dili tek dil olarak Flaman ve Valon bölgelerinde tanınmıştır. Bununla birlikte sınırlar dil nüfusuna göre ayarlanabilecekti ve bu da yeni bir gerginlik unsuru olarak kendini göstermiştir. 1930'lu yıllarda yapılan kanuni düzenlemeler Flaman toplumunu Felemenkçe konuşan bir topluluk haline getiren dönüm noktasıdır. Bazı nüfus sayımlarından sonra Flamanların bazı yerleri kaybetmesiyle, Flamanlar Valon sınırını bir tehdit olarak görmeye başlamışlardır (Hooghe, 1993, s. 49-50). Bütün bu etnik hak kazanımları, Flaman toplumun taleplerinin yavaş da olsa gerçekleştiğini ve kurumsal bir biçime kavuşabildiğini göstermiş ve Flaman toplumun daha güçlü bir şekilde taleplerini dile getirme ve etnik mücadeleyi sürdürmesinin de zeminini hazırlamıştır.

Belçika'yı kuran Flaman ve Valon toplumları arasındaki dilsel ve etnik bazı ayrışmanın ve çatışmanın daha görünür bir hal alması II. Dünya Savaşı'ndan sonra gerçekleşmiştir. 1949 yılında ülkede evrensel oy kullanma hakkının kabul edilmesiyle nüfus olarak fazla olan Flamanlar siyasi söz haklarını ve güçlerini artırmaya başlamışlardır. Bununla birlikte, bu dönemde Valon bölgesinin ağır sanayisinin uluslararası rekabette geri kalması ve aynı zamanda kuzeydeki Flaman bölgesinin hızlı bir şekilde sanayileşmesi başlamıştır (Cullen, 1990, s. 350-351). Böylece, siyasi güçle eş zamanlı biçimde ekonomik gücün de giderek Flaman bölgesine kaydığı görülmüştür. Açık bir şekilde bu durum, geçmişten gelen Flaman-Valon çatışmasının bölgeselliğini tahkim etmiştir (Hooghe, 2004, s. 56). Bir reaksiyon olarak Valon milliyetçiliğinin yükselişi gözlemlenirken; Belçika'nın kurulduğu 19. Yüzyıl'da etnik ve kültürel haklardan mahrum bırakılarak ortaya çıkan Flaman milliyetçiliğinin daha da güçlenmesi gerçekleşmiştir (Hooghe, 1993, s. 45).

II. Dünya Savaşı'ndan sonra güçlenen Flaman milliyetçiliği dil ile ilgili hak taleplerinin daha güçlü bir siyasi baskıyla Belçika gündeminde kalmasını sağlamıştır. Zaten önceden Flaman toplumunun belirli dilsel hak taleplerini karşılamaya başlamış olan Belçika, giderek artan siyasi baskılar karşısında 1962-63 yıllarında yeni ve köklü dil reformlarını hayata geçirmek durumunda kalmıştır. Bu reformlarla birlikte, Flaman bölgesinde eğitim, kamu hizmeti ve askeri işlerin dilinin Felemenkçe olduğu kabul edilmiştir. Böylece geçmişten beri çift dilli Flaman bölgesini kabul etmeyen Flaman toplumu tek dilli bir bölgenin oluşumunu kanuni haklarıyla garanti altına almış oldu (Cullen, 1990, s. 351). Çıkarılan söz konusu dil yasalarıyla ülke iki ayrı dil bölgesine ayrılmıştır. Dil sınırı aynı zamanda değişmez yönetsel bir sınırı ifade etmeye başlamış ve dil topluluklarının ve bölgelerinin homojenliğini kurmuştur (Willems, 2002, s. 37). Flaman toplumun etnik ve kültürel haklarını genişletirken, aynı zamanda bölgesel kalkınma ve refaha ulaşma sürecini yaşaması, Valon bölgesinin ise ekonomik bir çöküş içinde olması, Flaman karşıtı duyguların yoğun olduğu Valon milliyetçiliğinin de güçlenmesine yol açmıştır (Hooghe, 1993, s. 51-54). Kültürel olarak kesin bir biçimde bölünen her iki taraf sadece kendi lehlerine olacak şekilde, bir başka açıdan ise "Belçikalılığın" aleyhinde hareket etmekteydiler. Sonuçta ise, dil ile ilişkili kimlik politikası, Belçika'nın ulusal siyasetinin işleyiş tarzına dönüşmüştür (O'Neill, 2000, s. 117). Belçika siyasetinin merkezine yerleşen ve bölgesel bir zemine oturan Flaman-Valon gerginliğini yansıtan kimlik politikası, hükümetlerin kurulması önünde engel teşkil ederek ülkeyi sıklıkla siyasi istikrarsızlıklara sürüklemiştir.

1970 yılında gerçekleştirilen anayasal reform ile ise, Belçika'nın dört dil bölgesine ayrıldığı net bir biçimde kabul edilmiştir. Bunlar, Felemenkçe, Fransızca, Almanca konuşan bölgeler ve iki dilli Brüksel bölgesidir. Aynı zamanda söz konusu reform, Belçika'nın Flaman, Fransız ve Alman toplumlarından oluştuğunu da kabul etmiştir (Cullen, 1990, s. 353). Farklı dil toplumlarının ve onlara ait bölgelerin varlığının tanınması, Flamanların demografik ve ekonomik üstünlükleriyle birleşince, Flaman siyaset daha hakim, sert ve kararlı bir yönde ilerlemeye başladı (Blommaert, 2011, s. 249). 1990'larda aşırı sağcı ve ayrılıkçı Flaman Blok Partisi (Vlaams Blok) Flaman etnisitesine uygun bir devlet oluşturma politikasını benimsemiştir. Onun Valon bölgesindeki muadilleri olan Mouvement Wallon pour le Retour a la France, The National Front ve Agir gibi parti ve gruplar ise, Valon halkın haklarını savunmaktan, dar anlamda Valon etnik terimleriyle Belçika milliyetçiliği yapmaya ve hatta Belçika'dan ayrılıp Fransa'ya katılmayı savunmaya kadar siyasi yelpazede duruşlarını oluşturmuşlardır (O'Neill, 2000, s. 118). Bir başka deyişle, etnik toplulukların haklarını tanıma anlamına gelen dil reformları,

ülkenin iç siyasetinde tarihsel olarak süre gelen Flaman-Valon çatışmasını sakinleştirmek bir yana, daha da kurumsal bir çerçevede bu çatışmanın şiddetlenerek devam etmesinin önünü açmıştır.

Örneğin siyasi gücün dağılımı bağlamında, günümüzde iki toplum arasında, üzerinde çatışma yaşanan konulardan biri de, parti sistemleri ve Flaman-Valon bölgelerinde kullanılan oylardır. Bireyler hangi topluluğa ait yerleşim yerinde yaşıyorlarsa, o bölgede bulunan Flaman bölgesi partisi ve Valon bölgesi partisine oy vermek zorundadır. İki dilin resmi olarak kullanıldığı Brüksel-Başkent seçim bölgesinde yaşayan Flaman ve Valonlar, diledikleri partiye oy verme hürriyetine sahiptir. Brüksel seçim bölgesi herhangi bir sorun teşkil etmemekle birlikte, çoğunlukla Flaman halkın yaşadığı Halle-Vilvoorde seçim bölgesi Brüksel sınırlarının içinde olduğu için her iki topluluktan bireylerin bu bölgede oy kullanması Flaman halkının rahatsızlık duyduğu siyasi konudur. Flamanlar Brüksel bölgesine ait imtiyazlı bölge olan Vilvoorde seçim bölgesinin, tamamen kendilerine ait olmasını ve Valonların bu bölgeye gelerek seçimlere etki etmesini istememektedir (Karaer, 2011, s. 70-71). Böylece aslında Flaman ve Valon toplulukları arasında bazı bölgelerin kime ait olduğuna dair anlaşmazlıkların da olduğu ortaya çıkmaktadır.

3. BELÇİKA'DA FEDERAL DEVLET YAPILANMASI

Her ne kadar üniter bir devlet olarak doğmuş olsa da, zamana yayılan bir biçimde dil merkezli etnik milliyetçiliğin bölgesel sınırlarının resmi olarak çizilmesi ve güçlendirilmesi, Belçika'yı doğal olarak federalizm fikrine doğru götürmüştür. Önce etnik-kültürel temelde çizilen bölgesel sınırlar, giderek yönetsel ve mali özerkliğin talep edildiği bir alanı da ifade etmeye başlamış ve nihayetinde bu talepler de karşılanarak bölgesel hükümetlerin varlığına izin verilmiştir. Açıkça ifade etmek gerekirse, Belçika'nın federalizme geçişinin altında yatan temel etken, dil temelli yürütülen ülke içi etnik milliyetçilik ve bu doğrultuda Belçika'nın etnik ve kültürel hakları bölge bazında tanınmasıdır.

Tanım itibarıyla federalizm, bir devlet içinde iktidarın coğrafi olarak dağıtılmasını ifade eder (Heywood, 2012, s. 328). Bir başka ifade ile ise, hükümet faaliyetlerinin ve kararlarının bölgesel hükümetler ve merkezi hükümet arasında bölündüğü siyasi bir yapılanmaya verilen addır (Riker, 1975, s. 101). İşte Belçika'nın söz konusu siyasi yapılanmaya geçişinde, ülkenin topluluklara ve dillerine göre bölünmüşlüğü'nün tanınması anlamına gelen 1970'deki birinci devlet reformu bir dönüm noktasını teşkil etmektedir. Bununla birlikte 1980'de ikinci, 1988-89 yıllarında üçüncü ve 1993'de yapılan dördüncü devlet reformları sonucunda Belçika tam manasıyla federal bir devlet yapılanmasına geçmiştir. İlerleyen süreçte federalizmin daha da güçlendirilmesi bağlamında 2001 ve 2011 yıllarında da beşinci ve altıncı devlet reformları yapılmıştır.

Etnik milliyetçilik altında yaşanan bölgeselleşmeye ilk kurumsal cevap 1970 yılında verilmiştir. 1970 reformu farklı bölgesel ve kültürel kimliklerin varlığını ve bu kimliklerin özerklik haklarını anayasal olarak kabul etmiştir. Yapılan anayasal değişikliklerle, öncelikle ülkedeki dil gruplarının devlet düzeyindeki hakları tanınmıştır. Bu bağlamda, anayasaya iki dil grubu arasındaki güç paylaşımı dört biçimde yerleştirilmiştir. Birincisi, hükümet Felemenkçe ve Fransızca konuşan eşit sayıda bakanlar tarafından oluşturulacak ve kararlar oybirliği ile alınacaktır. İkincisi, ulusal parlamentonun üyelerinin Felemenkçe ve Fransızca konuşanlar şeklinde alt gruplara ayrılması öngörüldü. Üçüncüsü, dil politikasının yasallaşma süreci ve belirli anayasal kanunlar, her bir dil grubunun çoğunluğunun bulunması ve o çoğunluğun desteklemesi, toplam evet oylarının 2/3 olması gibi özel oylama şartlarına tabi kılınması kararlaştırıldı. Dördüncü olarak ise, herhangi bir dil grubunun %75'i kanun teklifinin Flaman ve Valon toplumların ilişkilerine zarar verebileceğine hüküm getirirse, teklifin ertelenerek ulusal kabineye sevk edilmesi planlanmıştır. Diğer taraftan, yetki devri yapılan iki hükümet modeli anayasaya girmiştir. Fransızca, Felemenkçe ve Almanca konuşan topluluklara ayrı ayrı kültürel özerklik tanınmış ve Flaman, Valon ve Brüksel bölgelerine sosyoekonomik özerklik verilmiştir. 1970'lerde sosyoekonomik özerklik uygulanmasa da, 1971 yılında her bir topluluk için kültürel konseyler kurulmuştur (Hooghe, 1993, s. 55-56). 1970 yılındaki anayasal reform Belçika devletinin içindeki iki etnik grup arasındaki çatışmayı anayasal olarak bölge bazında tanınması anlamına gelmektedir. Zira, dilsel-kültürel ve sosyoekonomik politika kararlarının etnik topluluklara devredilmiş olması Flaman-Valon sınırlarının daha da güçlenmesini beraberinde getirmiştir (Hooghe, 2004, s. 61).

Federal yönetim sistemine geçişte önemli adımlardan bir diğeri de 1980 yılında gerçekleştirilen reformdur. Söz konusu devlet reformu bölgeselleşmeyi sağlamak adına yapılmıştır ve etnik topluluklara yeni yetkiler vermiş, oluşturulan sosyoekonomik bölgelere kurumsal altyapı sağlamakla beraber bölgesel özerklik güçlendirilmiştir. Hem toplumlar hem de bölgeler ayrı idare ve kamu hizmeti ile birlikte ayrı kurumlara kavuşmuşlardır. Hatta öyle ki, 1980 bölgeselleşme reformu ile bölgeselleşmenin de ötesine geçildiği yönünde tespitler vardır. İlk olarak bu

reform ile bölge ve topluluk konseylerinin yasama işlemi ulusal kanunlarla aynı hukuki statüye sahip olmuştur. İkincisi, ikili bir bölgeselleşmeden bahsedilmekte, bölgelerin, konseylerin ve merkezi hükümetin çoğu yetkilerin birbiriyle uyuşan değil; birbirini dışlayıcı bir nitelikte olduğu düşünülmektedir. Belçika'daki bölgeselleşme dikey bir prensipte tasarlanmış ve kanun koyucu ile uygulayıcı otorite aynı düzeyde yer almıştır. Bu da her düzeyin kendi çıkarına göre hareket etmesini beraberinde getirmektedir. Söz konusu reformun merkezi ve bölgesel düzeyleri karmaşık hale getirdiğine dair eleştiriler de vardır. Örneğin, konseylerin ulusal parlamentodaki dil gruplarının üyelerinden oluşması aynı kişilerin hem ulusal hem de bölgesel yönetimlerde siyasi gücü uygulamasına yol açmıştır. Ayrıca, yeni bölgesel yapıların ve kurumların mali kaynakları zayıf kalmıştı ve önemli bir mali sorumluluğa sahip değillerdi. Bununla birlikte, politika alanları merkezi hükümet, toplum ve bölge olmak üzere üç dar alana bölünmüştür. Son olarak ise, Belçika'da bölgeselleşmenin toprağa bağlı (bölgesel ekonomi) ve etnik temelli (dil) olmak üzere iki kurucu ilke üzerinden şekillendiği görülmektedir. Bunun da, etnik-bölgesel çıkarların iki yönde kurumsallaşmasına yol açtığı ve birleşik bir bölgeselci gücün ortaya çıkmasını engellediği üzerinde durulmaktadır. Böylece merkezi, topluluk ve bölgesel düzeylerin karışması sonucu politikanın etkili olması için farklı düzeylerde danışma ve işbirliği zorunlu hale gelmiştir. 1980 devlet reformu, politika kararlarının alınmasını ve uygulanmasını zorlaştırarak, istikrarsızlaştırıcı bir mekanizmaya dönüşmüştür. Etnik ve bölgesel anlaşmazlıkları da bunun üzerine eklersek, merkezi yönetimin parçalanmasından bahsedebiliriz (Hooghe, 1993, s. 56-57).

1988-89 yıllarında gerçekleştirilen devlet reformu ise, merkez ile merkezden uzak birimler arasında yeni bir denge bulmak adına yapılmıştır. Tam bir federal sisteme geçişte önemli bir iradeyi temsil eden bu reform, bölgeler, toplumlar ve merkezi yönetim arasında işbölümünü öngören önemli bir güç aktarımını yürürlüğe koymuştur. Her bir yönetsel düzeyin en az iki tarafla ilişkileri söz konusu olduğundan dolayı, aslında bu reform "ikili federalizmin" uygulanması anlamına gelmektedir. Merkezi hükümet, bölgeler ve toplumlar için politika paketleri daha geniş ve daha dikkatli tanımlanmıştır. Yönetsel düzeyler arasında kesişen yetkiler asgariye indirilmeye çalışılmış, böylece merkezi düzeyin, bölgelerin ve toplumların birbirlerine müdahaleleri sınırlandırılmıştır. Diğer taraftan, federal hükümet genel yasama ve mali sistemi kontrolü altında tutarken, daha detaylı yasama ve yönetsel işi bölgelere ve toplumlara devretmiştir. Bölgelerin ve toplumların finansal özerkliğinin sınırlı olduğunu, vergiler üzerinde yetkisi olmadığı için de herhangi bir mali özerkliğinin olmadığını söyleyebiliriz. Genel olarak bakıldığında, Belçika'da yönetsel düzeyler arasındaki ilişkilerin kapsamlı olduğu bir gerçektir ve etkili politika üretimi için gerekli olan işbirliği mekanizmalarına ihtiyaç duyuluyordu. Bu doğrultuda 1988-89 devlet reformu işbirliğine dayalı bir federal süreci canlandırmak için müzakereci bir yapı kurdu. Merkezi, bölgesel ve toplumlar arasındaki ilişkiler için önemli bir kurum olan Müzakere Komitesi tesis edilmiştir. 12 üyeden oluşan Müzakere Komitesi "ikili eşitlik" kuralına göre oluşmaktaydı: federal ve bölgesel/toplum düzeylerinin eşitliği ile Felemenkçe ve Fransızca konuşanlar arasındaki eşitlik. Müzakere Komitesi'nin görevi, ilgili alan bakanlarını bir araya getiren Bakanlıklararası Konferanslar toplamak ve her bir konferansta oluşturulan hazırlık çalışma gruplarının/komisyonların işbirliği anlaşmalarını sonuçlandırmak için çalışmasını sağlamak olmuştur. Fakat yine de, getirilen bu kurumsal yapının federal ve bölgesel düzeylerin kapsamlı ilişkilerini sınırlı oranda geliştirdiği söylenebilir (Hooghe, 1993, s. 57-60).

Belçika, 1993 yılında yapılan anayasal reform ile resmi olarak federal sisteme geçildiğini ilan etmiş oldu. Gerçekleştirilen söz konusu devlet reformu önceki reformların devamı niteliğinde olup, bazı yeniden düzenlemeler ile kurumsal ve mekanizmalar açısından tam bir federal sistem kurmuştur. Bu doğrultuda, ulus-altı konseylerin doğrudan seçimi düzenlenmiş, ulus-altı çıkarları temsil eden bir senato tesis edilmiş, ulus-altı birimlerin yetkileri gözden geçirilmiş, finansman mekanizmasındaki değişikliklerle mali özerkliğe geçilmiş (mali federalizm), her bir düzeyin işleyiş kurallarının üzerinde anayasal özerklik getirilmiş, ulus-altı düzeye uluslararası yetkiler ve antlaşma gücü verilmiş ve koordinasyon ve çatışma çözümü mekanizması geliştirilmiştir. Böylece, federal sistem içinde yer alan bölge ve toplum düzeylerinin daha çok yetkilendirilmesini ve güçlendirilmesini sağlanmıştır. Ulus-altı düzeye; istihdam politikası, sanayinin yeniden yapılandırılması, çevre, doğanın korunması ve kırsal kalkınma, iskan, toprak kullanım planlaması, kentsel dönüşüm, su kaynakları ve atık yönetimi, nükleer enerji ve ulusal altyapı hariç enerji politikası, yol yapımı, bölgesel havalimanları ve yerel ulaşım, yerel yönetim, tarım ve dış ticareti de içine alan bölgesel ekonomik kalkınmaya yönelik oldukça geniş yetkiler verilmiştir. Yine de bu politika alanlarının büyük çoğunluğuna ilişkin kural getirilmesi yetkisi federal hükümete bırakılmıştır. Topluluk düzeyine bireyler, kültürler, dil politikası, eğitim ve sağlık politikaları alanlarında uluslararası işbirliği de dahil olmak üzere yetkiler ve sorumluluklar verilmiştir. Federal hükümetin yetkileri ise, savunma, adalet, iç güvenlik, sosyal güvenlik, maliye ve para politikası ile sınırlandırılmıştır. (Zaten AB süreci ile de, para politikası daha sonra AB düzeyine

aktarılmıştır.) Ayrıca, Flaman-Valon anlaşmazlıklarının çözümünde rol alan ve önceden tesis edilen kurumsal yapı ve mekanizmalar korunmuştur (Hooghe, 2004, s. 73-74).

Belçika federalizmini daha da güçlendirmek adına 2001 yılında yapılan beşinci devlet reformuyla (Lambermont ve Lombard Anlaşmaları), yerel otorite ve il kanununu bölgelerle ilişkilendirmekte; tarım, balıkçılık ve dış ticaret ile ilgili yetkiler bölgelere verilmektedir. Kalkınma işbirliği, Parlamento seçim masraflarının denetimi, siyasi partilerin ek finansmanı gibi konular toplumlara ve bölgelere devredilmiştir. Ayrıca, toplumların finansman ihtiyacının karşılanması, bölgelerin mali güçlerinin artırılması ve federal hükümetten Felemenkçe ve Fransızca konuşan Toplum Komisyonlarına ilave bütçe tahsisi gibi konularda düzenlemeler yapılmıştır. Bununla birlikte, iki dil grubu ile ilgili olarak Brüksel bölgesinin kurumlarının işleyişinde de bazı değişikliklere gidilmiştir. Altıncı devlet reformu olarak bilinen 2011 yılındaki reform “daha etkin bir federal devlet ve daha özerk birimler” başlığı altında gerçekleştirilmiştir. Söz konusu reform ile, önceden Flamanlar ve Valonlar arasında sorun teşkil eden iki-dilli Brüksel-Halle-Vilvoorde bölgesinin adli ve seçim işleri bakımından münhasır bir yer olarak ayrılması sağlanarak, Flamanlar bu bölgenin adli ve idari işlerinde ağırlık kazanmışlardır (Belgium.be, 2021). 2011’deki reform Belçika Senatosu’nda da değişim getirmiştir. Senato artık doğrudan senatörlerin seçildiği bir kurum olmaktan çıkmış, bölge ve toplum parlamentolarından gelen senatörlerden oluşmaya başlamıştır. Ayrıca söz konusu reformla, bölgelere ek vergi yüklemeye yetkileri verilerek bölgelerin mali özerkliği önemli ölçüde artırılmıştır. Bununla birlikte, toplumlara aile yardımları, yaşlı bakımı ve sağlık hizmetleri gibi konularda yetkiler verilmiş ve ödenekler tahsis edilmiştir (Goossens ve Cannoot, 2015, s. E-38, 41-42).

1970 yılından başlayarak, 2011’e kadar toplam altı devlet reformu ile federal devlet yapılanmasına geçen Belçika’da Flaman-Valon çatışmasının konusu olan sorunlar federalizm çerçevesinde çözüme kavuşturulmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda anayasal, yasal ve kurumsal düzenlemeler yapılarak Flaman ve Valon bölgelerinin ve toplumlarının yetkileri yönetsel, mali ve finansal açılarından genişletilmiştir. Belçika’da federalizme geçişle, bölgesel çatışmanın yoğunluğu azaltılmış gibi görünse de, her iki bölgenin politikacıları hala daha fazla yetki devri istemekte ve bazıları bağımsızlık fikrini asla akıllarından çıkarmamaktadır. Özellikle ve çoğunlukla Flaman politikacıları arasında Belçika’dan ayrılma fikri uygulanabilir bir seçenek olarak görülmektedir (Hooghe, 2004, s. 77). Belçika’da yaşanan federalleşme hiyerarşik bir yapı olmaktan uzaktır ve bu da bölgelerin ve toplumların bağımsız politika yapımına izin vermektedir. Daha da ötesi bu durum, federalleşen düzeyler arasında işbirliğini öngören bir yapıdan ziyade, rekabetçi bir yapıyı doğurmuştur. Zaten anayasal olarak, etnik ve dilsel kimliklerin korunması amaçlanmakta; kültürel ve ekonomik gelişme ve toplumsal farklılıklar teşvik edilmektedir (Beyers ve Bursens, 2006, s. 1060). Dolayısıyla, federalizm ile birlikte elde edilen hak ve kazanımların Belçika’da etnik milliyetçiliği yatıştırıp Flaman ve Valon toplumları ve bölgeleri arasında güçlü bir uyumu tesis ettiğini söylemek oldukça zordur. Zira ülkenin yönetimi gibi siyaseti de bölgelere ve toplumlara ayrılmış durumdadır. Bu doğrultuda, son yıllarda sıklıkla yaşanan hükümet krizleri etnik milliyetçilik zemininde şekillenmektedir.

4. AB BÖLGESEL POLİTİKASI VE BELÇİKA UYGULAMASI

Belçika’da merkezi hükümetten bölge yönetimlerine ve toplumlara yetki devri yapan federalleşme süreci ile Belçika’nın Avrupa Topluluğu/Birliği’ne entegrasyonu arasında açık bir paralellik vardır. Yukarıda ele alınan Belçika’da gerçekleştirilen devlet reformlarıyla AB’nin istekleri ilk bakışta uyumluluk arz etmektedir. AB, oluşumun ilk aşamalarındaki ismiyle Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET), federalizmden ve üniter devlet yapısından bağımsız olarak bölgelerin sosyoekonomik kalkınmasına önem vermiş; bölgeler arası ekonomik gelişmişlik farklarının azaltılarak Avrupa bütünleşmenin daha sağlıklı ve sürdürülebilir olacağı anlayışını ortaya koymuştur. Bu doğrultuda geri kalmış bölgelere yatırımlar için kullandırılmak üzere kalkınma yardımlarını içeren çeşitli fonlara sahip bir AB Bölgesel Politikası oluşturulmuştur. Yaşanan etnik anlaşmazlıklar ve siyasi çatışmalardan dolayı, Belçika’nın etnik ve dilsel temelli bölge oluşumunun önünü açması ve bu bölgelere geniş yönetsel, mali ve finansal yetki devirleri gerçekleştirilmesi ile AB’nin, bölgelerin kalkınmada geri kalmışlığını gidermek için öncelikle yetki ve yönetsel kapasitelerinin güçlendirilmesi ilkesi üst üste gelmiştir.

1957 yılında imzalanan Roma Antlaşması ile kurulan AET, kapsam itibarıyla gerçekleşmiş olan ileri derecede Avrupa bütünleşmesinin simgesi olan AB’nin adeta temel taşı teşkil etmektedir. Roma Antlaşması’nı imzalayarak AET’yi kuran Almanya, Belçika, Fransa, Hollanda, İtalya ve Lüksemburg, daha antlaşmanın giriş kısmında ekonomilerin birliğinin güçlendirilmesi ve uyumlu bir kalkınma için var olan bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması ve geri kalmış bölgelerin durumunun iyileştirilmesi hedefinden bahsetmişlerdir (Avrupa Komisyonu, 2021a). Bu hedef doğrultusunda atılan adımlardan ilki istihdam ve işgücü piyasasının iyileştirilmesine

yönelik 1958 yılında oluşturulan Avrupa Sosyal Fonu olurken; ikincisi ise, tarım sektörünün ağırlıklı olduğu bölgelerin desteklenmesi amacıyla 1962’de oluşturulan Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu olmuştur. 1968 yılında Bölgesel Politikadan sorumlu bir genel müdürlük kurulmuş, 1975’te ise, tarım sektörünün ağırlığından, endüstriyel değişim ve yapısal işsizlikten dolayı ortaya çıkan bölgesel dengesizlikleri ortadan kaldırma hedefiyle yatırımları desteklemek için Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu oluşturulmuştur. 1986 yılında imzalanan Tek Avrupa Senedi’ne dayanarak geri kalmış bölgelerin hedeflenen tek pazarda yüklerini telafi etmek adına Uyum Politikası ve ona bağlı Yapısal Fonlar kurulmuştur (Avrupa Komisyonu, 2021b). 1993’te yürürlüğe giren Maastricht (Avrupa Birliği) Antlaşması ile, Bölgeler Komitesi kurulmuş ve “hizmette yerellik/yerindenlik ilkesi” (“subsidiarity”) benimsenmiştir. İlerleyen dönemlerde yatırımların desteklendiği sektörler genişletilmiş ve fon miktarları artırılarak bölgesel politikalar desteklenmeye devam etmiştir (Avrupa Komisyonu, 2021c). 2000’li yıllarda ise, AB’nin genişlemesi göz önünde bulundurularak, büyüme, istihdam ve yenilikçilik temaları üzerinden destekler artarak devam etmiştir (Avrupa Komisyonu, 2021d). Daha sonrasında, bu temalara, araştırma, çevre altyapısı ve iklim değişikliği ile mücadele bağlamlarında yatırımların desteklenmesi eklenmiştir (Avrupa Komisyonu, 2021e).

AB, Bölgesel Politikanın uygulanması için devletlere federal sistemi dayatmasa da, yereli ve bölgeyi, ulus-üstü bir örgütlenme olan AB nezdinde temsil edecek ulus-altı yönetsel birimlerin oluşturulmasını ve güçlendirilmesini istemektedir. Bu da özellikle üniter devletler için merkezi hükümetten ulus-altı birimlere yetki devri yapılması anlamına gelmektedir. Bu durum, bölgesel idari yapılara sahip olmayan üniter devletler için bir hayli zor ve tartışmalı bir konu haline gelmiş ise de, anayasal olarak zaten bölgelerin ve bölgesel yönetimlerinin önceden var olduğu ve yetkilendirildiği federal sisteme sahip devletler için uyum sağlama daha kolay ve anlaşılır bir süreci ifade etmektedir.

Maastricht Antlaşması ile resmen AB mevzuatına giren “hizmette yerellik/yerindenlik ilkesi”, AB Bölgesel Politikasının uygulanmasında son derece hayati bir öneme sahiptir. Söz konusu ilke, daha açık bir ifadeyle, sorumlulukların mümkün olan en düşük yönetsel düzeyde uygulanması gerektiği anlamına gelmektedir (Hooghe ve Keating, 1994, s. 378). Böylece, bölgesel yönetimlere veya yerel hükümetlere merkezi yönetim düzeyinden geniş yetkiler aktarılması gerektiği sonucu çıkmaktadır. Yani, devletlerin yönetimine adem-i merkezîyetçi bir anlayışın hakim kılınmasıyla AB Bölgesel Politikasının etkin bir şekilde uygulanması mümkün görünmektedir. Zira, sosyoekonomik gelişmişlik farklarını azaltmak için bölgesel/yerel düzeye yapılacak yardımların ve yatırımların, bizzat oralardaki yönetsel birimlerin de katılımıyla gerçekleşmesi, bölgelerarası eşitsiz gelişmişlik sorununun hafifletilmesi veya ortadan kaldırılmasında etkili olacak bir yaklaşım olarak düşünülmüştür.

AB Bölgesel Politikasının uygulanması sürecinde bir “işbirlik/ortaklık” (partnership) ilkesinin varlığından da bahsetmek gerekmektedir. Bu ilke uyarınca, gerçekleştirilen faaliyet ve eylemlerin hazırlık, finansman, izleme ve değerlendirme aşamalarına ulusal, topluluk ve bölgesel düzeylerin dahil olması sağlanmaktadır (Hooghe ve Keating, 1994, s. 378). Tam bu noktada, farklı düzeylerin iletişim, işbirliği ve koordinasyonu açısından güçlü bir yönetim mekanizmasının varlığı önem arz etmektedir. AB’nin bu yönetim mekanizmasına verdiği isim “çok düzlemli yönetim” (multi-level governance) olmuştur. AB için, farklı düzlemlerde yer alan aktörler arasındaki işbirliği, merkezi/ulusal hükümetlerin AB ile ilgili her türlü politika tasarımına kendi bölgelerini ve yerel yönetimlerini dahil etmesi anlamına gelmektedir (Okcu, 2007, s. 305-206). Bir başka deyişle, AB’nin öngördüğü çok düzlemli yönetim modelinde dikey olarak, devletlerin bazı egemenlik haklarını devrettikleri ulus-üstü düzey (AB) ile merkezi hükümetler, ulus-altı düzey olan bölgesel ve yerel yönetimler arasındaki yönetim söz konusu iken, yatay olarak ise, kamu, özel ve sivil toplum gibi üçüncü bir düzeyin yönetime katılımı söz konusudur (Okcu, 2005). Kısacası, AB Bölgesel Politikasının uygulanması, özellikle üniter devletlerin merkezîyetçi yönetsel anlayış ve zihniyetlerinde değişim ve dönüşüm ile köklü bir reformu zorunlu kılmaktadır.

Belçika 1970 yılından başlayan federalleşme sürecinde gerçekleştirdiği devlet reformlarıyla zaten çok önceden etnik bölünmelerle ortaya çıkmış olan bölgeselleşmeyi tanımış, bölgelere ve topluluklara etnik kültürel hakların tanınmasının yanında, sosyal, ekonomik ve siyasi alanlarda yetki devrini yapmıştır. 1970’den, son olarak 2011 yılında yapılan devlet reformuna kadar geçen sürede Belçika’nın bölgesel yönetimleri ve toplulukları sürekli güç kazanmış ve merkezi hükümetten bağımsız şekilde çeşitli politika alanlarında söz sahibi olmuşlardır. Yaşanan reform sürecinde yerleşen bölgeselleşme ve federalleşme, AB’nin arzuladığı bir yönetsel anlayışın hayata geçirilmiş olduğunu göstermektedir. Bu sayede Belçika bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarını azaltmak yolunda AB Bölgesel Politikasının sunduğu imkanları kolayca kullanmıştır. Böylece AB Bölgesel Politikası Belçika’nın zaten güçlenmekte olan bölgeler ve topluluklarını sosyoekonomik, dolayısıyla da siyasi açıdan daha

da güçlendirerek katalizör etkisi yapmıştır. Diğer taraftan, bu noktada AB Bölgesel Politikasının sağladığı imkanların Belçika'da etnik milliyetçiliği yatıştırıp, Flaman-Valon çatışmasını hafifleten bir etkisinin olup olmadığı sorusu önem kazanmaktadır. Bu sorunun cevabı aslında AB Bölgesel Politikasının Belçika uygulamalarının başarısı ve etkileri üzerinden verilebilir.

Her şeyden önce, AB Bölgesel Politikasının Belçika'daki uygulamasının oldukça karmaşık bir süreçte gerçekleştiğini belirtmek gerekir. Federal hükümet sorumluluklarını Flaman, Valon, Brüksel-Başkent bölgeleri ve Fransızca, Felemenkçe ve Almanca konuşan topluluklarla paylaşmaktadır. Fakat Belçika federalizmini politika uygulamaları açısından karmaşık hale getiren hiyerarşik bir yapıda olmamasıdır. Federal kanunların veya merkezi hükümetin idari kararlarının bölgeler ve topluluklar gibi ulus-altı düzeylerin kararları üzerinde bir etkisi yoktur. Dış ilişkilerde de kendileriyle ilgili konularda da yetkilere sahip olmalarından dolayı, AB ile ilgili konuların çoğunda kararlar ulus-altı birimlerin sorumluluğundadır (Sepos, 2003, s. 62). Federal sistemin karmaşıklığını anlamak açısından, örneğin Yönetmelik düzeylerin yetki alanına giren AB antlaşmalarını sadece Federal parlamento değil; aynı zamanda Flaman ve Valon parlamentoları, ve Felemenkçe, Fransızca ve Almanca konuşan toplulukların konseyleri de ayrı ayrı onaylamak zorundadır (Beyers vd., 2000, s. 7). Bununla birlikte, AB ile müzakere süreçlerinin bütün aşamalarında, Belçika delegasyonunda yer alan topluluk temsilcileri, üye devletler, bölgeler ve AB Komisyonu ile hem idari hem de siyasi düzeylerde temas halinde olmakta ve lobi faaliyetleri yürütebilmektedir. Birçok düzeyin ve birimin koordinasyondan sorumlu olması yönetsel olarak sistemi doğal olarak hantallaştırmaktadır. Daha da ötesi, AB politikaları bağlamında bölgesel hükümetler arasında çıkar çatışmalarının yaşandığı da bilinmektedir. Tahmin edilebileceği üzere, bu çıkar çatışmaları esasında Flaman-Valon etnik kimlik çatışmasına dayanmaktadır. Zaten anlaşmazlıklar ve çatışmalar ortaya çıktığında birimler arasında koordinasyon imkanı olmaz ve verimsizlik ortaya çıkar (Sepos, 2003, s. 70, 74). Özetle, Belçika'da ulus-altı düzeylerin hiçbir hiyerarşiye tabi olmayan geniş yetki ve sorumlulukları, AB bölgesel politikasının verimli bir şekilde uygulanmasında ihtiyaç duyulan yönetsel düzeyler arasında işbirliği ve koordinasyonun önünde engel teşkil etmektedir. Zaten buna önceden beri var olan Flaman-Valon toplumları arasındaki çatışmayı da eklersek, AB Bölgesel Politikasının verimli bir şekilde uygulanmadığı daha iyi anlaşılabilir.

Detaylı bir biçimde bakıldığında, AB Bölgesel politikasının uygulanmasında bölgelerin siyasi ağırlıkları belirleyici bir role sahip olmuştur. Bölgelerin siyasi ağırlığı, ekonomik önemleri, siyasi yetenekleri idari altyapıları ve sivil toplumu yönlendirebilme kapasitelerine bağlıdır (Keating, 1992). Bu bağlamda, II. Dünya Savaşı'ndan sonra hızlı bir biçimde gelişen ve kalkınan Flaman bölgesinin siyasi ağırlığı ve kapasitesi de AB Bölgesel Politikasının uygulanması sürecinde yüksek olmuştur. Zaten yapılan bazı araştırmalar, daha zengin ve müreffeh olan Flaman bölgesinin AB Bölgesel Politikasından daha fazla avantaj sağladığını göstermektedir. Flaman bölgesinin gelişmişlik ve yetkinliği çerçevesinde Politika sürecine Flaman bölgesinde bazı özel gruplar tarafından hükmedildiği bilinmektedir. Söz konusu gruplar, AB fonlarından yararlanmak için fırsatları tanımlamışlar, kabul edilebilecek projeleri üretmişler, hatta Komisyon yetkilileri ile plan ve projeleri istişare etmişler, Flaman yönetimi ise, bütün bunlar olup bittikten sonra sadece durumu kabul etmiştir. Flaman hükümeti, AB Bölgesel Politikası sürecinde rol alan özel grupların faaliyetleri sayesinde daha da güçlenmek için AB programlarından ve fonlarından yararlanabilmiştir. Valon bölgesi ise, AB politikalarının uygulanması sürecinde Flaman bölgesiyle eşit bir yetkinliğe sahip olmamıştır (Hooghe ve Keating, 1994, s. 375, 382-383, 388). Nihayetinde AB Bölgesel Politikasının Belçika'da bölgelerarası sosyoekonomik gelişmişlik farklarını gidermekte etkili olmadığı, hatta bu farkların devamına neden olduğu ifade edilmektedir (Şinik ve Telci, 2015).

AB Bölgesel Politikasının toplumsal bir gerekçesi veya mantığı vardır. O mantık, toplumların kendi bölgelerinde kalmaları ve kendi kültürlerini ve geleneklerini muhafaza etmeleri üzerinedir. Bu mantık, toplulukların başka bölgelere göç etmek zorunda kalmalarını önlemek amacıyla taşımaktadır (Hooghe ve Keating, 1994, s. 269). AB Bölgesel Politikasının sahip olduğu söz konusu toplumsal etkinin Belçika'daki etnik milliyetçiliği güçlendirici bir faktör olduğunu da belirtmek gerekir. Zira Flamanların Valonları kendi bölgelerinde istememesi ve Fransızca'nın kullanılmasından rahatsızlık duymaları bu ulus-altı toplulukçu etkinin varlığının delilleri sayılabilir. Genel olarak bakıldığında, AB Bölgesel Politikası, Belçika'da bölgeler arası kalkınmışlık farklarını giderememiş ve Belçika'nın mustarip olduğu Flaman-Valon çatışmasını önlemek bir yana, daha güçlendirici bir faktöre dönüştüğü anlaşılmaktadır.

5. SONUÇ

Belçika, kuruluşundan bu yana ülkeyi oluşturan iki ana etnik topluluktan birisi olan Flamanların dilsel ve kültürel hak taleplerinin neden olduğu Valonlar ile siyasi çatışmalara sahne olmaktadır. Bu çatışmalar ve şiddetlenen rekabet ortamı siyasi krizlere neden olarak ülkeyi zaman zaman yönetilemez hale getirmektedir. Belçika, iki etnik grup arasındaki çatışmayı hafifletmek ve ortadan kaldırmak için zaman içinde Flamanların hak taleplerini yerine getirerek, onlara dil ve kültüre dayalı özerklik tanımıştır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra Flaman bölgesinin ekonomik bakımdan hızla kalkınarak, öncesinde daha gelişmiş olan Valon bölgesini geçmiştir. Flamanların ekonomik gücünün artması, Flaman milliyetçiliğine dayalı kültürel ve siyasi özerklik taleplerinin artarak devam etmesini beraberinde getirmiştir. Etnik milliyetçiliğin geri dönülemez bir noktada olduğunu gören Belçika, Flaman ve Valon topluluklara ve bölgelerine oldukça geniş yetki ve sorumluluklar devrederek devleti federal sisteme kavuşturmuştur. Belçika federalizmi, bölgelere ve topluluklara o kadar çok yetki ve sorumluluk devri yapmıştır ki, bu ulus-altı birim ve düzeylerin üzerinde konumlanan bir ulusal/federal bir otoriteden söz etmek imkansız hale gelmiştir. Yani, Belçika'daki federal sistem hiyerarşik bir şekilde inşa edilmemiştir. Hiyerarşik olmayan böyle bir devlet yapılanması ise Flaman ve Valon ayrışmasını ve rekabetini daha da kuvvetlendiren bir faktör haline gelmiştir. Artık, Flaman ve Valon toplulukları kendilerini Belçika federal devletine değil, kendi etnik kökenlerine ait hissetmektedirler. Bu durum, ulusal çaptaki siyasi görüşlerin kaybolmasından ve bölgesel ayrıma dayanan Flaman ve Valon milliyetçiliğinin bütün Belçika partilerini ve siyasetini karşıt ikili bir yapı şeklinde biçimlendirmesinden anlaşılabilir.

Federalleşme süreciyle aynı zamanda ilerleyen AET/AT/AB ile bütünleşme süreçleri, Belçika'nın federal sisteme geçiş için devlet reformlarını yapmasında teşvik edici bir rol oynamıştır. Daha açık ifade etmek gerekirse, zaten AT/AB ulus-üstü bir yapı olarak etnik grupların ve azınlıkların hak taleplerinin karşılanmasını, bölgesel ve yerel yönetimlerin yetki devirleriyle güçlendirilmesini bütünleşme sürecindeki ülkelerden, Belçika da dahil olmak üzere talep etmiştir. Özellikle AB Bölgesel Politikası, AB bütünleşmesi açısından hayati öneme sahip görülmektedir. AB'de bölgelerin sosyoekonomik düzeylerindeki dengesizlikler, sağlıklı bir AB'nin oluşumunun önünde açık bir engel olarak görülmüştür. Buna binaen de, bölgeler arasındaki sosyoekonomik gelişmişlik farklarının azaltılması için çeşitli yapısal fonlar ve yardımlardan oluşan AB Bölgesel Politikası hayata geçirilmiştir. Belçika da AB Bölgesel Politikasını uygulayarak sunduğu mali ve finansal imkanlardan faydalanmıştır. Yalnız, Belçika uygulaması oldukça karmaşık bir biçimde gerçekleşmiş, toplulukların ve bölgelerin kendileriyle ilgili konularda dış ilişkilerde tam yetkiye sahip olmalarından dolayı, bu politikayı neredeyse ulusal/federal düzeyin hiçbir etki ve dahli olmadan, doğrudan AB kurum ve kuruluşlarıyla ilişki halinde uygulamaya çalışmışlardır. Bu durum ise, AB Bölgesel Politikasını eskiden beri olan Flaman-Valon rekabetinin ve çatışmasının yeni bir alanı haline getirmiştir. Ayrıca, Flaman bölgesinin ve topluluğunun ekonomik ve siyasi kapasitesinin yüksek olması, ona Bölgesel Politikanın uygulanması safhalarında büyük avantajlar sağlamış ve bölgenin fon ve yardımlardan Valon bölgesinden daha çok yararlanmasını beraberinde getirmiştir. Böylece Flaman ve Valon bölgeleri arasındaki eşitsizlikler Valonlar aleyhine devam etmiştir. Bu da, sosyoekonomik temelleri olan Valon milliyetçiliğinin daha da güçlenmesine yol açmıştır. Açıkçası, AB Bölgesel Politikası Valon bölgesinin ekonomik ve siyasi güç dengesinde geride kalmasını önleyememiş ve Flamanların Valonlara bakışlarında herhangi bir değişiklik yapmayı gerektirmemiştir. Böylece, zaten tarihsel olarak var olan Flaman milliyetçiliği ile Valon milliyetçiliği daha sert bir şekilde karşı karşıya gelmeye başlamışlardır. Sonuç olarak, hem federal devlet yapılanmasına geçiş hem de bütünleşmenin önemli bir aracı olan AB Bölgesel Politikası, Belçika'daki etnik milliyetçiliği güçlendiren, ülkenin ulusal kimliğinin ve bütünlüğünün aşınmasında göz ardı edilemez faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır.

YAZARLARIN BEYANI

Katkı Oranı Beyanı: Çalışmaya birinci yazar %75 oranında, ikinci yazar %25 oranında katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

KAYNAKÇA

Apuzzo, M. ve Pronczuk, M. (2020). *After 2 years of paralysis, Belgium forms a (very fragile) government.* <https://www.nytimes.com/2020/10/01/world/europe/belgium-government-coalition.html> adresinden 11 Haziran 2021 tarihinde alınmıştır.

- Avrupa Komisyonu. (2021a). *The treaty of Rome*. https://ec.europa.eu/archives/emu_history/documents/treaties/rometreaty2.pdf adresinden 19 Temmuz 2021 tarihinde alınmıştır.
- Avrupa Komisyonu. (2021b). *1957-1988: The origins of EU cohesion and regional policy*. https://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/history/index_en.htm adresinden 19 Temmuz 2021 tarihinde alınmıştır.
- Avrupa Komisyonu. (2021c). *1994-1999: Consolidation and doubling the effort*. https://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/history/index3_en.htm adresinden 19 Temmuz 2021 tarihinde alınmıştır.
- Avrupa Komisyonu. (2021d). *2000-2006: Making enlargement a success*. https://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/history/index4_en.htm adresinden 19 Temmuz 2021 tarihinde alınmıştır.
- Avrupa Komisyonu. (2021e). *2007-2013: Focus on growth and jobs*. https://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/history/index5_en.htm adresinden 19 Temmuz 2021 tarihinde alınmıştır.
- Bayenet, B. ve de Brucker, P. (2007). Belgium: A unique evolving federalism. R. M. Bird ve R. D. Ebel (Ed.) *Fiscal fragmentation in decentralized countries: Subsidiarity, solidarity and asymmetry* içinde (s. 169-207), Edward Elgar.
- Belgium.be. (2021). *Formation of the federal state*. https://www.belgium.be/en/about_belgium/country/history/belgium_from_1830/formation_federal_state adresinden 11 Temmuz 2021 tarihinde alınmıştır.
- Beyers, J. ve Bursens, P. (2006). The European rescue of the federal state: How Europeanisation shapes the Belgian State. *West European Politics*, 29(5), 1057-1078.
- Beyers, J., Kerremans, B. ve Bursens, P. (2000). European policy preparation in the three benelux member states. E. Zeff ve E. Piro (Ed.) *Policy-making in the European Union: The member states*. Boulder, Lynne Rienner.
- Bilgin, F. K. (2012). Belçika’da ulusal kimlikler ve federalizmin gelişimi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 67(01), 1-47.
- Blaise, P. (2015). *Démocratie et fédéralisme en Belgique*. Document pédagogique, 1-77.
- Blommaert, J. (2011). The long language-ideological debate in Belgium. *Journal of Multicultural Discourses*, 6(3), 241-256.
- Canyurt, D. (2020). Belçika’da siyasi krizler ve oydaşmacı demokrasi’nin bağlamları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 66, 64-81.
- Cullen, R. (1990). Adaptive federalism in Belgium. *UNSW Law Journal*, 13, 346-358.
- Deschouwer, K. (2012). *The politics of Belgium: Governing a divided society*. Red Globe Press.
- Deschouwer, K. ve Reuchamps, M. (2013). The Belgian Federation at a crossroad. *Regional and Federal Studies*, 23(3), 261-270.
- Diab, K. (2020). *Belgium’s record-breaking identity crisis*. <https://www.aljazeera.com/opinions/2020/9/9/belgiums-record-breaking-identity-crisis> adresinden 11 Mayıs 2021 tarihinde alınmıştır.
- Fitzmaurice, J. (1996). *The politics of Belgium: A unique federalism*. C. Hurst & Co. Ltd.
- Franck, C., Leclercq, H. ve Vandeviere, C. (2003). Belgium: Europeanisation and Belgian federalism. W. Wessels, A. Maurer ve J. Mittag (Ed.) *Fifteen into one? The European Union and its member states* içinde (s. 69-91), Manchester University Press.

- Goossens J. ve Cannoot, P. (2015). Belgian federalism after the sixth state reform. *Perspectives on Federalism*, 7(2), E-29-55.
- Heywood, A. (2012). *Siyasetin temel kavramları*. (H. Özler, Çev.), Adres Yayınları.
- Hooghe, L. (1993). *Belgium: From regionalism to federalism*. Political Economy Research Group. Papers in Political Economy, 43, Ontario, Department of Economics, University of Western Ontario.
- Hooghe, L. (2004). Belgium: Hollowing the center. U. M. Amoretti ve N. Bermeo (Ed.) *Federalism and territorial cleavages* içinde (s. 55-92), The Johns Hopkins University Press.
- Hooghe, L. ve Keating, M. (1994). The politics of European Union regional policy. *Journal of European Public Policy*, 1(3), 267-393.
- Hooghe, M. (2012). The political crisis in Belgium (2007-2011): A federal system without federal loyalty. *Representation*, 48(1), 131-138.
- Karaer, A. (2011). *Valon ve Flaman toplulukları arasında yaşanan sorunun Belçika'nın siyasi yapısına ve Avrupa Birliği üyeliğine etkileri* [Yüksek Lisans Tezi]. Başkent Üniversitesi.
- Keating, M. (1992). Regional autonomy in the changing state order. A Framework of analysis. *Regional Policy and Politics*, 2(3), 45-61.
- O'Neill, M. (2000). Belgium: Language, ethnicity and nationality. *Parliamentary Affairs*, 53(1), 114-134.
- Okcu, M. (2005). Avrupa yönetsel alınına doğru Türk kamu yönetimi: Çok düzlemli yönetim. A. Nohutçu ve A. Balcı (Ed.) *Bilgi çağında Türk kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması-I* içinde (s. 257-298), Beta Yayınevi.
- Okcu, M. (2007). Yönetişim tartışmalarına katkı: Avrupa Birliği için yönetim ne anlama geliyor?. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(3), 299-312.
- Riker, W. H. (1975). Federalism. N. W. Polsby ve F. I. Greenstein (Ed.) *Handbook of political science volume 5: Governmental institutions and processes* içinde (s. 93-172), Reading, Addison-Wesley.
- Sepos, A. (2003). EU policy-making in federal states: The case of Belgium. *Regional & Federal Studies*, 13(2), 57-83.
- Swenden, W., Brans, M. ve De Winter, L. (2006). The politics of Belgium: Institutions and policy under bipolar and centrifugal federalism. *West European Politics*, 29(5), 863-873.
- Şinik, B. ve Telci, R. (2015). Avrupa Birliği bölgesel politikasının bölgelere etkisi: Belçika örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 29(3), 509-526.
- Ürkmez, G. K. (2013). Belçika'da yerel yönetimler. M. Okcu ve H. Özgür (Ed.) *Dünyada yerel yönetimler: Örnekler-uygulamalar* içinde (s. 143-161), Seçkin.
- Willemyns, R. (2002). The Dutch-French language border in Belgium. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 23(1&2), 36-49.
- Witte, E., Craeybeckx, J. ve Meynen, A. (2009). *Political history of Belgium: From 1830 onwards*. ASP.
- Zolberg, A. R. (1974). The making of Flemings and Walloons: Belgium: 1830-1914. *The Journal of Interdisciplinary History*, 5(10), 179-235.